

MAYIS

30

BU SAYININ YAZILARI

Fener Bekçisi	Pr. Âfet
Mutlu Şehir	H. Hızal
19 Mayıs	Dr. E. Baykal
Bugün yeni tarihin başladığı birgündür	S. R. İrtenk
19 Mayıs için	
19 Mayıs	A. Ertan
19 Mayıs	V. Ü. Bengü
19 Mayısın yüksek anlamı	A. Oğuzman
Güneşe Doğru (Şiir)	S. Aytekin
Hava Şehitlerine (Şiir)	N. Diniz
Halkevinde	P. Aktün
19 Mayıs	S. Coşkun
Bizde Musiki	N. Gürsu
19 Mayıs'a Duygum	N. Dağıstanlı
Tütün ve Zararları	L. Konuksever
Şark Çıbanı	Dr. R. Güngör
Sanat ve Sanatkâr	N. Diniz

19 MAYIS

SAMSUN HALKEVİ DERGİSİ

SAYI : 30

MAYIS

1938

CİLT : III

YÜCE ŞEF ATATÜRK

5037625
1938, 30-33

Fener bekçisi

Yazan : Profesör Bn. ÂFET

Yıl 1919 - 1920.

Silâh se'leri dersane içinde akisler yaptı. Sokaklarda koşuşmaların gürültüsü beni ve hocamı pencereye çekti.

Halbuki biraz evvel geçmişin ne güzel bir levhası ile hoca ve tek talebesi ben heyecan ve gurur içinde idik. Öyle ya X uncu padişah Kanunî Süleyman'a kadar gelmiştik. Ben padişahların sırasını şaşırmadan sayabiliyordum. Hocam mükâfat olarak bana 10 numara yanına yıldızlar da sıralıyordu. Hevesim büyüktü. Çünkü tarih derslerimi çalıştıktan sonra evde de beni dinleyecek kimseler buluyordum. Hele bir akşam önce Barbaros'un üzerinde ne kadar durmuştum.

Onun resmini küçük iken tanıyabildiğim dedeme de ne çok benzetiyordum. Baba annem gözlüğünü takarak resme baktıkça bu benzetmede beni teyid ediyordu.

İstediğim ve tasavvur edebildiğim büyüklükleri küçük kitabım bana hiç veremiyordu.

Haritayı biliyordum.

Cezayir, Tunus, Tuna, Volga, Vardar, Dicle, Fırat, Yemen, Nil, Yeşilirmak, Sakarya birbirine yakın şeyler değildi. 1876 ve 1912 harpleri anekdotlarını da büyük annelerimden dinliyordum.

Hocam 600 senelik devletten bahsediyordu. Söylediğine göre o devlet 40 çadırlık bir halktan türemişti.

Namık Kemal de şiiri ile bu fikri şu mısra da ebedileştirmek istememiş midir ?

“Cihangirâne bir devlet çıkardık bir aşiretten.”

Kitab onu yazıyor. Hoca da ondan gerisine gidemiyor. Bu dar çerçeve kırılmadı, fakat bizim dersimiz yarı da kaldı.

Bir sene önce 30 kişilik bir sınıfta okuyordum. İlk mektebi bitirme senemde sınıfta tek kaldım. Yıkılan, çöken imparatorluğun sarsıntısı tek talebe ve hocasını da birbirinden ayırıyordu. Evlerimize sığındık.

Biga şehri sokakları Anzavur, Gâvur imam çeteleri ile millî kuvvetlerin çarpışmasına sahne oldu. Bu şehir içindeki çarpışmalar aman verdikçe ve millî kuvvetler Bigaya hâkim oldukları zamanlarda ben büyük annelerimin elinde mektebe gittim ve geldim. Bir şeyler öğrenmiş olarak ilk mektep mezunu olmuştum.

*
İstiklâl harbi sıraları...
Yunanlıları Bigada, İtilâf devletlerini İstanbul'da, İtalyanları Antalya'da gö-

Türk öğün, çalış, güven,

rerek Alâiye'ye çekildik. Kurtuluş sözlerimiz Mustafa Kemal adında canlanıyordu. Sakarya harbi kahramanları için evlerde çamaşırlar dikildi. Çoraplar örüldü. Bütün millet istiklâlini kurtarmak için Başını bulmuş ve etrafında toplanmıştı.

Yeni tarih mimarı çadır halkından değil, milyonlar Türkün birliğinden devlet kuruyordu. Ona kim amelelik etmezdi.. Ümid arar gözler Ankaradan gelen ışık ile parlıyordu.

Birgün Alanya kalesinin tepesinden engin denize bakıyordum.

O denizlerde hâkimiyet devrini yalnız Osmanlı tarihi içinde bilebiliyordum. Fakat tirmandığım ve mazgalları içinde gezdiğim bu kale bana başka bir Türk adını müjdeliyor. İhtiyar fener bekçisi kartal yuvalarına eş olan fener evinden inmiş bize izahat veriyordu.

Onun kitabı, üzerinde gezdiğimiz yerlerdi. “Bu kale Selçuklulardan kalmadır, dedi. Alanyamız Selçuk devrinde parladı. Osmanlıda söndü. Büyük Alâeddin Akdenizi buradan gözledi. Donanmasını kale dibindeki tersanelerde hazırladı. Ben her gece fenerimi çıkışımda o donanmaya yol verir gibi oluyorum.” Üzerinde yürüdüğümüz sarnıç uğultulu akisler yapıyordu. Bu, eski devirlerin su hazinesi. Bu devirde de Kale içi ahalisinin su ihtiyacı sarnıçlarına bağlıdır. Vîne ihtiyar fener bekçisi söyledi :

Karşiki dağda bir noktayı işaret ederek “İşte eski devirlerde su oradan buraya köprü ile bağlı idi.”

Akedük izlerini kale üzerinde gös-

termeyi de unutmamıştı. “İç kalenin kapi kitabesine dikkatli bakın” diye de tekrarladı. Benim kitap bilgilerim altüst olmuştu.

Alanya kalesini her gezdikçe uzun uzun düşünüyordum. Bu köklü yapılar Osmanlı çadırlarından çok evveldi ve Türkün malı idi.

*

1937 : Bugünkü tarih hakikatleri ile dünkü Osmanlı devri bilgileri arasında ne büyük fark! Hatırimda büyük yer tutan Alâiye kalesi fener bekçisinin telâffuzu ile Alanya idi, ve ora halkı bu adı bugün dahi böyle yadeder. Ancak ben o zamanki kısa bilgilerimle Alâiye adında Selçuğa kadar gitmek sevincini bulabilmişim. Halbuki bu şehir bütün Avrupa'ya da yayılmış olan bir Türk kabilesinin Anadolu sahillerine vurulmuş damgası değil midir. Alanya Alanların ülkesi. Bu kabilenin tarihî izlerini araştıralım. Yunanistan'da Elen Kafkasya'da ve Rusya'da Alen, Avrupa içlerine uzanan yollarda ve en nihayet İspanya'da Alenlerin yayılışları, Tarihte kayıtlı değil midir? Bütün bu bilgilerden sonra Alâiye adı coğrafi haritalarda ne kadar iğreti kalıyor. Anadolunun bu köşesine gelip yerleşen, Alan Türk kabilesi bugün çocuklarında da o adı yaşıyor. Fener bekçisi bir Alan çocuğudur bütün Alanyalılar gibi..

*

Osmanlı devri 600 senenin hufresine düştü. Türk devleti binlerce yıllık tarihinin temellerinde yükseliyor. Bugün her Türk çocuğu bu hakikatle başbaşa. O, bu yurda ezelden sahib oluşundan hız ve kuvvet alır.

19 Mayıs güven, sevinç, hareket günüdür,

M u t l u Ş e h i r

Hamdi Hızal

Milli varlığımızın hayata veniden doğuşunu hazırlayan istiklâl ve inkılâp hayatımızın parlak sabahı olan 19 Mayıs büyük tarihi günümüzün ilk hamlede sahibi bulunmak ve büyük davanın yapıcısı, tahakkuk ettiricisi milli kahramnı ilk defa bağına saygı, sevgi ve şükran duyguları ile basmak gibi yüksek ve şerefli bir talie malik olan Samsun ve Samsunlulara ne mutlu...

Eşsiz yurdumuzun yakın uzak her köşesinde büyük heyecan ve sonu gelmiyen sevinç tezahürleriyle candan ve minnet dolu asil duygularla milletçe kutladığımız ve evlâdı olmakla öğündüğümüz büyük Türk ulusunun en büyük ve müstesna bayramı olan bu tarihî günde Samsun ve Samsunlular

ne kadar öğünseler ve tıpkı Karadenizin Samsun sahillerinde yükselen köpüklü muazzam dalgalar gibi ne kadar coşup taşsalar haklı ve lâıkdırlar.

Çünkü Samsun ve Samsunlular,

Bundan tamam 19 yıl önce bugün, yani 1919 yılının 19 Mayıs'ında dünyanın var olduğu gündenberi mevcut olan ve bugünkü medeniyet âleminin ilk yaratıcısı olmak gibi çok yüksek ve şerefli bir maxinin sahibi bulunan Türk milletinin, istiklâl ve yurd varlığının yok edilmek tehlikesine karşı koymak ve yaşadığımız bu mesut ve müstesna günlerimizi bize yoktan yaratmak için büyük halâşkâr, milli kahraman, bütün Türk dünyasına milli mücadele-

Doğru insan dik yürür.

nin başladığını bildiren ilk işareti Samsunda müjdeledi.

Tekmil varlığımızı, bilgi teknik ve medeniyet yolundaki ileri gidiş ve tekâmülümüzü alemşumul inkılâbımızın değerli neticelerini bütün milletçe şükranı bulduğumuz büyük milli kahraman, Osmanlı imparatorluğunun bilgisiz idaresinde sürüklendiğimiz cihan harbi sonunda 1918 yılının 30 birinci teşrininde Türk varlığını, Türk istiklâl ve haysiyetini hiçe düşüren Mondoros mütarekesi ile Sevr denilen ölüm vesikasının tatbik mevkiine girmesile memlekette başlayan kara günleri kovalayan felâket günlerinde aziz yurdumuzun en güzel parçaları yer yer düşmanlar tarafından işgal ve istilâ edilmiş ve bu suretle asırlardanberi dünya yüzünde istiklâl, milli şeref ve haysiyetle yaşamış olan Türk milletini ortadan tamamen yok etmek isteyen fili hareketleri önliyecek yegâne çareyi bulmuştu.

İşte bu felâket ve ıstırap havasının yurdumuzu kapladığı kara günlerde Türkün ne büyük kudret ve yenil-

mez bir kuvvet olduğunu bütün dünyaya bir daha göstermek için Türk milletinin kuvvet ve kudret mümessili ve içimizden biri olan milli kahraman ve büyük halâşkâr, 1919 yılının 16 Mayıs'ında Bandırma adındaki bir vapurla büyük davanın başına geçmek üzere İstanbul boğazından Karadenize çıktı.

Bu büyük milli kahramanı sinesinde taşımak gibi yüksek ve şerefli bir vazifeyi yapan bu vapur, Karadenizin engin sularında bin bir tehlikeye göğüs gererek 1919 yılının 19 Mayıs günü sabahın alaca karanlığında Samsun kıyılarına yanaştı ve Türk milletinin, Türk yurdunun yüce kurtarıcı ve koruyucusu büyük yolcusunu selâmetle karaya çıkardığı zaman bu ulu yolcuyu ilk defa görmek, onu saygı ve sevgi ile kucaklamak, ona bütün kalbi ile bağlanmak saadet ve bahtiyarlığına eren Samsun ve Samsunlular oldu.

Bu büyük yolcu, bu milli kahraman, Samsun ve Samsunluların ilk defa bağırmasına basmak taliine mazhar oldukları bu halâşkâr, Mustafa Kâmal Atatürk idi.

Ne mutlu Samsunlulara !.

Vücudunu ve kafanı işlet.

19 MAYIS

Dr. Ertuğrul Baykal

Türk inkılâb tarihinin ilk adımı olan 19 MAYIS 1919 zun, yıpratıcı ve yorucu bir savaştan mağlub çıkan Türk milletinin kararmağa yüz tutan makûs tâliinin Samsun ufuklarında doğan büyük güneş ile karanlıklar ve bilinmez akıbetlerin aydınlanmağa başladığı ilk gündür.

Henüz taayyün edemeyen bir cemiyete yolunu göstermek ve onu gittiği yanlış ve karanlık yollardan kurtarmak için Anadoluya ayak bastığı ilk gündür.

Asırlardanberi milleti istismar eden ve ona verilen binde birini vermeyen onu daima hakir köle mevkiinde gören, milletin en kötü ve ızdırablı günlerinde düşman kuvvetleri ile işbirliği eden kara saltanatın yıkılmağa başladığı ilk gündür. Ve nihayet bütün dünya misline tesadüf edilemeyen bilgili ve azımlı

hareketlerle yılmadan yaratılan bütün hareket ve müdafa vasıtalarından mahrum bırakılan en güzel ve müreffeh şehirleri düşman istilâsı altında bulunan ölüme mahkûm edilmiş bir milletin yaşamak, dünya üzerinde şerefli mevkiini almak kendini bütün dünyaya saydırmak ve örnek olmak için harekete geçtiği ilk gündür.

Bu gün vatanda spor günü olmasının derin mânası bu büyük hareketin canlı ifadesidir.

Millet ve memleket sevgisini en büyük şekilde varlığında toplayan Türkün ve insanlığın en büyük adamının tereddüt içerisinde ne yapmak istediğini ve başarılan inkılâbların ilk günüdür. Bu günün büyük lüğünü ve yüksek mânasını anlamağ çalışarak onu yapan ve yaratan büyük Atamıza en derin şükran ve minnet hislerimizi sunalım.

Nerede hareket orada bereket

Bugün yeni tarihin başladığı bir gündür

Saffet Raif İrtenk

Gebe olan gecelerin hangisi, 19 Mayıs sabahından daha nurlu bir gün doğmuştur.

19 Mayıs... Gebe olan gecelerin şafağı değil, karanlıklar içinde gecen seneler parlak baharıdır.

19 Mayıs.. İzdıraplar içinde kıvranan masum ve asil bir milletin son ümitsiz inltilerinin göklere yükseldiği gecenin parlak seheridir.

19 Mayıs... Grubu olmayan, ilelebet yurdumu aydınlatacak bir güneşin doğduğu gündür.

Bakın!.. Bu güneş 19 Mayıstan evvelki günleri Türkün mukaddes kitabında nasıl anlatıyor : Osmanlı devletinin dahil

bulunduğu grup, umumî harbin sonunda mağlup olmuş, Osmanlı ordusu her tarafta zedelenmiş, şeraiti ağır bir mütarekename imzalanmış. Büyük harbin uzun seneleri zarfında millet yorgun ve fakir bir halde... Millet ve memleket harbi umumiye seykenler kendi hayatları endişesine düşerek memleketten firar etmişler. Saltanat ve hilâfet mevkiini işgal eden Vahidettin müte reddi şahsını ve yalnız tahatını temin edebileceğini tahayyül ettiği deni tedbirler araştırmakta... Damad Ferid paşanın riyasetindeki kabine aciz, haysiyetsiz, cebin, yalnız padişahın iradesine tâbi ve onunla beraber şahıslarını vikaye ede-

Dedikodu yapma spor yap.

bilecek herhangi bir vaziyete razı...

Ordunun elinden esliha ve cephanesi alınmış ve alınmakta...

İtilâf devletleri, mütareke ahkâmına riayete lüzum görmüyorlar. Bir vesile ile, itilâf donanmaları ve askerleri İstanbulda. Adana vilâyeti Fransızlar, Maraş ve Antek İngilizler tarafından işgal edilmiş.. Antalya ve Konyada İtalyan, Merzifon ve Samsunda İngiliz askerleri bulunuyor. Her tarafta ecnebi zabıt ve memurları ve hususî adamları faaliyette. Nihayet bir kaç gün evvel itilâf devletlerinin muvafakatı ile Yunan ordusu İzmir'e ihraç ediliyor.

İşte bu ahval ve şerait içinde, yalnız damarlarındaki asil kanın tutuşturduğu imanla, ulusuna inan tek adam Ya ölüm, Ya istiklâl. diyerek bugün 19 uncu yılını kutladığımız 19 Mayıs'ta Samsuna çıkıyor.

Dinlenme yok.. Derhal telgraflar işliyor, şifreler yağıyor...

Türk'ün atası iş başında..

Türk'ün yeni ve büyük tarihi başlıyor... Türk'ün yeni, yeni ve büyük tarihi Samsunda başlıyor.

Samsunlular !... Bu beladenin hemşerisi olmak bu şerefli tarihin başladığı topraklarda yaşamak fırsatına erişen Yurddaşlarım ; Size kim gıpta etmiyor ki !...

Sana nasıl gıpta etmesinler ki, Samsunun cihan tarihine geçmiş bulunuyor. Dünyada bu nimet kaç beldeye nasip olmuştur ?..

19 Mayıs denince Samsunu hatırlamamağa imkân var mıdır ?...

Bu gün, bu mutlu günü yurdun her tarafında, kayıtsız, şartsız istiklâline kavuşan bir vatanın hür havasını ciğerlerine dolduran 17 milyon genç ve dinç bir millet kutluyor.

Bu gün genç ve dinç ulusumuzun bayramıdır.

Bu gün ATA'mızın inandığı gençliğin bayramıdır.

Bu gün gençliğin, sağlık kaynağı Spor bayramıdır.

Atamız 1919 da Büyük

Sporcu çirkinin, kirlinin ve kötünün düşmanıdır.

yarını karşılamak için Samsundan icerlere siderken gençliğin, sporun, ümidin, inanın, temizliğin ifadesi olan (Dağ başını duman almış gümüş dere durmaz akar) marşını zevkle söylerken zevkle söylerken gözünün önüne, geçtiği yerlerdeki ıssız köylerdeki ıssız köyleri, bakımsız diyarları dolduracak, yeniden yaratacak olan yarının genç gürbüz nesli geliyor ve neşeleniyordu.

Gençler... köydeki, şehirdeki, mektepteki, işteki

gençler... Bu Yurdun gençler daima eyiye daima yeniye hazırolan gençler ...

Atanın verdiği emanetin bekçiliğini tam manasiyle yapabilmek istiyorsan, kuvvetli ol ...

Bu şerefli vazifenin verdiği gururu duyuyorsan başın ve alnın yukarda gez...

Ulusuna lâyık Atanın öz evlâdı olmak istiyorsan daima doğru ol hareketli ol Tek kelime ile Spor Sevi, SPORCU OL !...

Yaşasın SPOR, Yaşasın GENÇLİK !

Güzel insan iyi insandır.

19 Mayıs için Devlet ve Fikir Adamlarımız Neler Söyleyorlar ?

19 Mayıs, Türk milletinin kurtuluş savaşının başladığı ışıklı tarih olarak, yalnız bizim için değil, bütün insanlık tarihi için mutlu bir gündür .

ŞÜKRÜ KAYA

19 Mayıs; bir milletin kara bahlı tarihini kurtuluş ve yükseliş yönüne çeviren bir dahanın, işe başladığını müjdeleyen gündür .

SAFFET ARIKAN

19 Mayıs, en büyük irade kuvvetinin en yüksek istiklâl aşkı ile birleşerek koca bir milleti, kurtarmak için harekete geçtiği gündür .

A. RANA TARHAN

Tarihinde bir 19 Mayıs bulunmayan nice mağlup milletlerin ömrü, mev'ut bir Mesihî bekler gibi hep bu günü beklemekle geçiyor .

ORGENERAL CEVAT

Mustafa Kemal'in Samsunda vatan topraklarına ayak bastığı an, o bölünmez zaman; Türk tarihinde yeni bir devrin başlangıcı olarak her Türkün can . evinde yaşıyor ve yaşayacaktır .

HASAN ÂLİ YÜCEL

En büyük servetimiz vücudumuzdur.

19 Mayıs, ömrü hilkatle başlayan Türk ilim ve hayatında yeni bir satvet ve itilâ başlangıcıdır.

CEVDET KERİM İNCEDAYI

Atatürk; Mukaddes İstiklâli millimiz uğrunda milletle beraber nihayete kadar çalışacağına mukaddesatı namına " çok evvel içtiği andının tatbikatına, güzel Samsuna ilk adımı atmasıyla başladı .

CEVAT ABBAS GÜRER

Çöküyor, mahvoluyor denilen bir vatan o gün Samsunda onun ayaklarına tutunmuştu; " hasta" dır, ölüyor denilen bir millet o gün, onun kudretli ve güzel ellerine sarılarak kalkındı . Tarihini geniş ve sonsuz sayfalarını çeviriniz : onun kaydettiği mucizelerin hiç birisi 19 Mayıs belagatini taşımaz .

NURETTİN ARTAM

Hepimiz, 19 Mayıs çocuklarıyız . . . İstiklâliniz Cumhuriyetimiz ve İnkilâbımız, hepsi, her aziz şeyimizde 19 Mayısın eseri . Başlangıçların en güzeli 19 Mayıs .

BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR

Samsuna çıkan Mustafa Kemal, hasta adamın ecelini geriye iten harikülâde adamdır . Harikülâde sözünün en büyük manasıyla harikülâde ve adam sözünün en büyük manasıyla adam .

Yalnız bunun için Samsun, bir mukaddes şehir ilân edilmeğe lâyıktır : Vatan ve Mustafa Kemal kadar mukaddes .

PEYAMİ SAFA

Sağlam vücut - sağlam kafa, güzel insan,

19 Mayıs

Ali Ertan

Gökte yıldızlar eridi .
Dağlar bu sabah dumansız,
dik başlarını kaldırarak en-
gin ufukları selâmlıyorlar.
Çaltı Karadenizin bağrına
doğru sokularak müjde pu-
sulası veriyor. Karadeniz
dünyanın kuruluşundan bu
ana kadar ancak dört gün-
dür kendine bir tarih başlan-
gıcı bulduğu için öğünüyor.
Dalgalar alkış tutuyor .

Dört gündür Karadeniz
dörtbin yılın görmediği bir
kurtarıcı kahramanı pusula-
sız, çürük bir tekne üstünde
müsafir ediyor, ümitler ina-
na yaklaşıyor. Beklemek
ne kadar zor... Kavuşmak
nekadar tatlı...

Ağır, ağır denizi yaran
Bandırma vapuru koca bir
milletin Önderini taşıdığı-

dan haberi var mı ?

Susun... dalgalar kıyıla-
ra neler anlatıyor, dinleyelim

Bu sabah güneş tanyeri-
nden lekesiz açık bir alın
gibi doğmaya başladı. Tıpkı
kahraman doğuşu gibi, yeni
Türkiyenin doğuşu gibi...
Boralar yanıyor, yurda bir
aydınlık bir kurtuluş var...

Denizin suyu bu sabah
neden kımıldamıyor? Neden
rüzgâr durdu. Yoksa hava
birden biremi patlayacak...
Nuh tufandan korkusuna
Cebeli tura çıktı Musa asa-
sile suyu yarmak mucizesi-
ni korkusundan gösterdi .
Biri boğulmak, diğeri tutul-
mak korkusundan .

Bizim beklediğimiz başta
böyle bir korku yok. O kor-
kuyu iradesinin ateşinde
yakmış, şahsi ihtiraslardan

Güzelliğin iki şartı : neşe ve hareket.

uzak, yalnız yarantak dirilt-
mek, yaşatmak yükseltmek
azmiyle geliyor. İlk hayat
dünyaya sudan çıktığı gibi...
Bekleyiş uzadıkça yüzlerde,
gözlerde manâlar derinle-
şiyor, ağızlar, dudaklar he-
yecandan kuruyor. Gözler
yollara takılı kaldı. Dört
gündenberi bekliyoruz dört
asır gibi...

Samsun... Bir ses bir
vapur sesi, zincir takırdısı
Bağlanan masum milletlerin
kollarının açılışı gibi denize
dökülüyor. Dört çifte bir
kayık yanaşiyor. Onu istik-
bale kim gitti? Kimin gel-
diğinden haberiniz var mı?

Bu gün ayın kaçı... 19
Mayıs değil mi? Rakamlar
bile bir birine benzemiyor-
mu? Bunda bir uğur var.
Altıyüz yıl sonra gelen bir
uğur.

Oğünün Samsun'lular,
bu toprağa dünyanın kıska-
nacağı bir baş ayak basa-
cak, sudan toprağı ayıran,
esirlikten, hürriyeti ayıran
hayat ve kurtuluş eşiği
şerefini bu mukaddes kıyı
kazanacak, bütün esir mil-
letler bu ünlü taliine imre-

necekler. Açılın yol verin. İlk
adımın yerini kayıp etmeyin
oraya işaret koyun. Çünkü
orada ebede bakan sevginiz
tunçlaşacak. Eğilin dağlar
dağlar eğildiler. Eğilmeyen
başları egecek Ulu Önder
sizin sırtınızdan aşacak...

Türkiye gibi Karadeniz-
de en mes'ud günlerine ka-
vuştı .

Dalgalar kurtuluş des-
tanlarını anlatıyor. Susun
dinleyelin. Dört gün onu
sırtında taşıyan şu Kara-
denizi, gözlerde sevincin
alevi yanıyor, ümitler neşe-
ye kalboldu. Yeni bir haya-
ta kavuşan Türkiyenin ilk
saadet yolları 19 Mayıstan
başlayarak 30 Ağustos
ve 29 Teşrinine uğrayarak
geçti . Tali ve karabat
19 Mayısta döndü. Yabancı
boyunduruğu altında sömü-
rülen mazlûm ve masum
milletler 19 Mayısı kendileri
ne bir kurtuluş parolası
bilmelidirler .Çünkü 19 Ma-
yıstan geçen yollar saadetin
istiklâlin, hürriyetin yolları-
dır .

Şimdi ilk adımın üstün-
den geriye geçmiş günlere

Şen ol : genç kalırsın,

19 Mayıs

Vedat Ürfi Bengü

19 Mayıs.

Bu, tarihlerin tanıdığı inkılapların bir tekerrürü değildir.

Bu, yalnız yeni bir devrin açılışı da değildir.

19 Mayıs, Türk tarihine mesut bir devir armağanlarken bütün dünyaya bir insan azminin en büyük timsalini tanıtmıştır. 19 Mayısta bir yurt sever Samsunun mütevazı iskelesine çıkarken bir beşeriyet insanlığın en yüksek ve en şerefli bir kahramanlık ilâhının doğuşuna da şahit olmuştur. 19 Mayısta Samsuna çıkan kahraman, Türk ulusunun kurtarıcı bir ışığı

doğru bakıyorum . Devrilen saltanatın, yıkılan hilâfetin, ezilen düşmanların çöken enkazlarını görüyorum. Şahlanan ve tunçlaşan heykelin gölgesinden Akdenizi süzen sakinleşen, muzaffer kahramanı seyrediyorum.

İlk adımın üstünden hürriyete kavuşan muasır Türk

ve insanlığın o güne kadar eşini göremediği bir yurtseverliğin güneşidir .

19 Mayıs. Bu, kapkanlık bir tarihin kapanışı ve hür bir tarihin açılışıdır. Türk bu güne ve bu günü yaratan dehaya tapar.

Fakat.. 19 Mayıs bugün bütün dünya da tapmak mecburiyetini duyar. Çünkü insanlık en büyük insanın ve en büyük kahramanın en şanlı ışığını o gün hazırlamıştır.

19 Mayıs bir gün değil, bir tarihtir. Ve onu yaratan Atatürk bir insan değil, bütün bir insanlıktır.

milletini görüyorum. Türkü öldü diyenlere kahrkaha ile gülüyorum. Durulan saadete eren bahtiyar bir milletin hahıtlı hakkını görüyor . Seviniyorum. 19 Mayıs, bizim varlığımızı yaratan Atatürke sonsuz saygılarımı yolluyorum .

Sıhhat en büyük saadettir.

19 Mayıs'ın Yüksek anlamı

A. Oğuzman

Türk tarihi şerefle dolu pek çok sayfalar kaydetmektedir . Esasen Türk'ün hangi günü bir tarih sayılmaz ki ? Zaman geçtikçe bu günlerin değeri artıyor, bir çığ gibi büyüyen heyecanı bir kat daha yükseliyor ve şuurlanıyor .

Yeni tarihimizin belli günlerinden biri ve başta geleni 19 Mayıs'tır .

Bugün yurdun her yönünde sevinçle kutlanıyor . Bu tarih tamam 19 yıl önce yani 19 Mayıs 1919'da başlamıştır. Bu tarihin yüksek manasını anlamak için Atatürk'ün Türk ulusu kadar ebedi ve o kadar da veçiz olan Türk gençliğine hitabesini bir defa daha okumak yetişir

(Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zabdedilmiş, bütün tersaneleri ne girilmiş, bütün ordular dağıtılmış ve memleketin her köşesi birfeil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elim ve daha vahim olmak üzere memleketin dahilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve delâlet ve hatta hiyanet içinde bulunabilir. Hatta bu iktidar sahipleri şahsi menfaatlarını müstevhilerin siyasî emelleriyle tevhid edebilirler. Millet yoksulluk içinde, zaruret içinde harap ve bitap düşmüş olabilir.) Bunların hepsi birer vakıa halinde tezahur etmiş ve memleket kısmen işgalde olunmuştur . Yer yer bu feci akibet karışında harekete geçmek is

Güneşin girmedığı yere doktor girer.

teyenler olmuşsada yüksek irade ve derin görüşü ile Türk ulusunun mukadderatını tayin için ilkönce Atatürk Samsuna bugün ayak basmışlardır. Bu çıkış tek başına olmakla beraber hiç bir zaman gelişi güzel bir maceraya atılmak sayılamazdı.

Atatürk, Türk ulusunun içinde doğdu, yükseldi kalbi onunla birlikte çarptı ve en çetin savaşları yine birlikte başardı. Türk ulusuna olan yüksek inan ve itimadıdır ki ona en büyük hamleyi de tereddütsüzce yabtırdı. Erzurum, Sivas kongreleri, kamutayın kuruluşu, ulusun istiklâline kavuşması, mukadderatına hakim oluşu ve her biri asırlar dolduracak kadar muazzam sayılan devrim ve başarılar zincir gibi birbirlerini takip etmiştir.

Atatürk hitabelerinde Cumhuriyeti ve onun feyizli eserini Türk gençliğine emanet etmekle ileride memleketin mukadderatını onlara yükletmiş bulunuyor. Hayat

enerji ve disiplinin ifadesi olan gençlik spor hareketlerinin müşterek tezahürü olan spor bayramını 19 Mayıs olarak işaret etmekle yüksek duyuş ve gençliğe olan inanışlarını bir defa daha ifade etmiş bulunuyorlar.

Her tarafta kutlulanan bu bayramın Samsun için daha geniş bir manası vardır. Atatürk kurtuluş savaşına Samsuna ayak basmakla başlamıştır. İlk önce Samsunlular atalarını karşılamakla ona ve onun yüksek idealine olan bağlılıklarını göstermişlerdir.

Ufuklardan görünecek kadar muazzam anıtı dikmekle ve tören esnasında kendini tutamayarak Atatürk'ün portiresine kavuşmak için denize dalacak kadar yüksek alâka ve heyecan göstermekle ifade etmektedirler. 19 Mayıs battı sayılan güneşin doğduğu gündür. 19 Mayıs Türk gençliğinin hayat ve enerji ve disiplinin ifade ettiği gündür.

Spor gençliğin tılsımıdır.

Güneşe Doğru

Sefer Aytekin

Güneş özlüyün ruha keder verince kara
Kara bulutları kanatlara sara sara ;
Işıklar içinde alevlenen kuşlar gibi
Yol aldı gemilerimiz aydın ufuklara .

***

Kanat kırıp, yenilmeden her esen rüzgâra
Dağ gibi engeller birer birer devrilmekte ,
Ve hergün biraz daha sevince çevrilmekte
Kalpler de yıllarca durmadan kanayan yara .

***

Daha ilk adımda kazanılan zaferlerden
Alnımıza vuran nur, muradı müjdeliyor .
Ve albayrakların dalgalandığı yerlerden
Güneşe akışın şen ışıkları geliyor .

***

Yolcular zafer türküsüne başladı yine ,
Yolumuza gökten parıltılar dökülmede .
İstiklâl arıyan ruh kavuştu hasretine ;
Kasvetten kurtulan yer artık yüze gülmede..

Genç bir baş ancak dik omuzlar üzerinde durabilir.

Hava Şehitlerine

N. Diniz

Fedaisi oldunuz mukaddes bir gayenin
Hududu yoktur size verilecek payenin
Yerde olduğu kadar gökte de yamandınız
Six tarihe mal olmuş birer kahramandınız
İnanınız bugündü, içiniz korkusuzdu .
Bağrınız ateş gibi yanıyordu, susuzdu .
Bu susuzluk artırdı hızınızı bir anda
Sizinle boy ölçek kim vardı ki cihanda
Türk'ün yüce adını bulutlara soktunuz
Türk'ün yüreği yaydı, siz fırlayan okunuz.
Yayı bu kadar sağlam okun hızını düşün
Yüz karası olur mu her toprağa düşüşün?
Her toprağa düşüşün şereftir asıl adı
Biliniz ki yapılan bütün işin maksadı
Koşarken yıldızlarda mukaddes bir ödeve
Yurt için canınızı verdiniz seve seve
Kendinize ebedi hedef yaparken yeri
Sanmayınız boş kalır bıraktığınız gökleri
Dün bir kanat kırıldı bugün yerinde bin var
Bugün bini düşerse yarın kalır milyonlar
Ey bugünü bırakıp bize yarını veren
Ey şehit, ey yurt için bütün varını veren
Ey semalar kartalı, ey adı ölmez eşsiz
Türk yaşar mı güneşsiz, Türk yaşar mı güneşsiz.

Göze güzel görünmiyeni gönül çekmez .

Halkevinde

PERİHAN AKTÜN

Sayın arkadaşlar . Aziz
Samsunlular ;

Asil türk milletini fela
ketlerden kurtarak türke
olduğu kadar insanın yük
sek kabiliyetleri itibarile
bütün insaniyete gurur ve
iftihar duygularını veren
bir adam var bu adam
Büyük Reisimiz Atatürktür.
Bizim yüce başbuğumuz
genel savaş beliyesiyle fe
lâkete oğramış, sever mua
hedesile bütün haklarından,
en tabii ihtiyaçlarından açık
manasile eli, ayağı bağlan
mış, boyunu ipe takılmış
bir milleti, yokluk içinde
bir cihan husumetinin elin
den, zulmundan kurtarmış

tabiatın fevkinde bir enerji
ile mehali mümkün kılmış
çok yüksek kabiliyetler
gösteren bir varlıktır .

Atatürk bedbaht bir mil
letin hayatını kurtarmakla
kalmamış, ona saadetin
ezeli, ebedi imkânlarında
vermiş, büyük bir müessisi
dir .

Cehaletin elinde esir
bir zevkin asırlarında uyuk
layan saltanatı en şerefli
mazinin hayatını ufak bir
ihtirasına feda eden, padişah
lığı kaldıran ilâhi sesi,
1919 — 19 Mayıs da Sam
sunda bir şahika gibi yük
seldi . Kara günlerini çok
derinden his eden Samsun

Yücedunu güzel tutmamak ayıp işlemektir ,

lular bu sesde istikbal için bir ümid buldular .

Bu anda Samsun ufuklarında parlayan ışık, Erzurum Sivasda bir yıldız, Ankarada bir güneş oldu . Bu göneşde Atatürk başı, ve dehası görüldü .

Aziz Samsunlular, Atatürk milli mücadelesine başlarken iik ve uğurlu adımı nı Samsunda attı. Şimdi büyük hatırayı hep birlikte saygıyla, heyecanla, aşkla tebci edelim.

Hepimiz kâbüslü bir rüyadan sonraki hakikatın ni hayetsiz sevinçleri içindeyiz. Artık Türkiye gün geçdikçe muhayyalesinin hududlarına yaklaşan kudretli bir vatan, imanlı bir memleket oldu. Hafızalar içinde silinmeyen kindar, facialar istisna edilirse, acı günlerin matemli zamanlarından hiç bir eser kalmadı. Şimdi medeniyet semasının en ziyadar, en parlak bir yıldızı Türk gü

neşi, cesur gözleri kamaştır maktadır. Arkadaşlar ;

Tatlı istiklâlimizi bu güzel günlerimizi bende yaşatan tarihlerle amir, sevgilerimiz hakim büyük dahi bir rehberimiz var. Görmeden sevdire, bilmeden tanıtır, gözlerde nur, gönüllerde ümit olur. O kurtaran, yapan, yaratanda Atatürkdür. Atatürk bir aşktır. Onun önünde her kalp çarpar. Vatan da tek bir kalbdır heyecanlarda gezen bir mefkûredir.

Arkadaşlar Türk rejimini ebediyete kadar muhafaza, müdafaa edeceksiniz. Emellerimizin nurunu, hakikatın kâbesi yapacaksınız. Yese düşmemek için azme sarılacaksınız, hiç bir mani önünde eğilmiyeceksiniz. Çünkü Atatürk söyledi. Muhtaç olduğunuz kudret damarları nızdaki asil kanda mevcuttur.

Gençlikten ihtiyarlığa sağlık saklamalıdır.

19 Mayıs

SAİT COŞKUN

Mayıs'ın tarım işlerinde önemli bir yeri vardır. Bu ayda ekinler olgunlaşır, tarla hazırlamasına, yaz ürünü ekilmesine başlanır. Bu ay çiğcinin hem sevinçli ve hem de bütün cerbezisini ortaya koyacağı bir aydır. Bu ay içinde yağın yağmurlar da cana can katar.

Yalnız tarımda değil Türk milletinin ünlü tarihinde de bu ay bir kaynaştır ayıdır. 19 Mayıs 1336 ulu önderin Samsuna ayak bastığı günün tarihidir.

Hatırlarsınız ergeç. 19 Mayıs 1920 de ulusumuzun her tarafı sınırlarımızdan taşıp gelen aç gözlü yabancılarla dolmuştu. O zaman hükümet merkezimiz olan İstanbul binbir çeşit yabancıların elinde kalmıştı. Üstelik Türk milletinin sırtından kemirdikleri para ile kocaman saraylar kuran ve padişah adıyla Türk'ün kanını emmekten çekinmeyen ve kurduğu kabinesiyle İstanbulu üşüşen müstemlekeçilerle elele vererek kahraman Türk tarihini ortadan kaldırmak, Türk ulusunu aç gözlü yabancılarla peşkeş çekmek yolunda alabildiklerine gidiyorlardı.

O zaman henüz dünya harbinden, milyonlarca insanın kara toprağa girmesine sebep olan beliyeden yeni kurtulmuş köylerimize dönmüştük. İşte bu zamanda idiki ak sakallı babalarımızın, en çoğu dul kalmış bacılarımızın ve gene en fazlası yetim kalan gözü yaşlı yavrularımızın sabanın koluna yapışarak canla, başla meydana getirdikleri e inler ve her türlü ürün düşman atlarının ayakları altında çiğneniyor, en önemli ülkelerimiz işgal altına giriyordu. Yapmadık zulüm işkence bırakmıyorlardı. Yer tuttıkları münevverleri hapsediyorlar, memleketten uzaklaştırıyorlardı. Maksudları meydanı bol bulup istedikleri gibi at koşturmaktı.

Hiç şüphesiz ki hepimiz bu acıklı hal karşısında ileri atılmak, koynumuza kadar sokulan düşmanı kendi yurt ve ocağımızda boğazlamak için var kuvvetimizi harçetmek istiyorduk. Körü körüne değil, bu atılış ve kükreyişin iyi çizilmiş bir düzenle başarılması gerekti. Bunu herkesten önce düşünen ve tasarlayan Ulu Önder oldu. 19 Mayıs 1336

Dik otur doğru konuş .

da bu yüksek duygu ile Samsuna ayak bastığı dakikadan itibaren Istanbuldaki düşmanlara boyun eğen Istanbul hükümetine dirsek çevirdi ve derhal harekete geçerek teşkilâtını kurdu ve neticede öyle bir tarih yarattı ki bu kahramanlık yalnız Türğ ulusunu kurtarmakla kalmadı. Dünyanın her tarafını kaplıyan Türklere de can ve hayat kazandırdı. Aynı zamanda bütün dünyaya da bir örnek oldu.

Gene hatırlamanız gerektir ki 19 Mayıs 336 dan önce Avrupa devletleri arasında Osmanlı hükümetinin küçücük bir yeri yoktu. Hiçbir iş için bizden tek sorgu soran yoktu. Bizim için verilen kararlar adaleti bir tarafa bırakan ve yalnız kendi his ve duygusuyla hareket eden bir mahkemenin verdiği gıyabi karardan başka birşey değildi. Bu kararın hükümün ne istinafi ne de temyizi vardı. Bu cümleden olarak dünya harbi

sonunda hakkımızda verilen kararları hepimiz biliyoruz. Saymıya ne hacet.

Fakat hepiniz gene biliyorsunuz ki 19 Mayıs 336 Türk Cumhuriyetinin kurulduğu günün başlangıcıdır. Vepeni yaradılmış bir tarihin de dönüm noktasıdır. Şu halde :

Şu halde bu tarihi günü kutlularken duygularımızı da bir araya toplayalım.

19 Mayıs: Türk ulusunu kurtaran Türk ulusuna müstakil bir hayat kazandıran, ayrı gayri ayırt etmiyerek bütün cihanda yerleşmiş Türklere serbest bir hayat hakkı veren, dünya siyasetini aşıl ve temiz zekâsiyle fetheden, kirli muahedeleri yırtıp parçalayan mesud bir günün başlangıç tarihidir. Bu tarihi de başlı başına ATATÜRK yaratmıştır. Bu sebepledir ki 19 Mayısı kutlularken bu büyük kahramanın büyük adı önünde eğilmek hepimiz için bir borçtur.

Kendini koruyan neslini korur.

Bizde Musiki

NİMET GÜRSU

Müzik bilenlerimizin ileri gelen şahsiyetleri, Türk musikişi inkişafına ait mevzular üzerinde bir hayli yazılar yazmış, sözler söylemişdiler. Bazen risale sahifelerinde okunan bazen de konferans salonlarında dinlenen bu değerli bilgilerden benim gibi daha birçok alâkalılar da temevvür etmiş müstefit olmuşlardır.

Şimdi ben burada yine aynı mevzua dönerek şu bir iki sütünü işgal etmiş bulunuyorum. Bu cesareti de ancak memleket duygusuyla musiki muhabbetini ruhunda meziç eden bir Türk kadını sıfatından alıyorum. Binaenaleyh yazılarımda bundan başka bir kıymet ve mahiyet aranmaması temennisindeyim.

Hepimiz biliriz ki ; insanlar maddi olduğu kadar manevî kuvvetler elinde de birer esirdirler. Birbirini tamamlayan bu iki kuvvet mütekabil şartlarla mevcut olmalıdır ki tekâmül gayesine vaktından evvel erişilebilsin. Şu halde ; bir hayatın devamına hava ve gıda ne kadar lâzımsa bir ruhun terbiyesine, bes-

lenmesine de musiki o kadar elzem vasıtalarından biridir diyebiliyoruz.

Dolaşık sözlere ne hacet! . Kâinatı şöyle derinden bir dinleyiş ifadelerime kâfi derecede şahadet edecektir. İşte fırtınalar, dalgalar, rüzgârlar, feryatlar, ızdırablarlar, kahkahalar, şırıltılar, cıvıltılar, meleyişler ve daha nice teferuat hep musiki ilhamını veren birer tezahürlerdir ve bunlar insan ruhundan lisana ahenge gelen tehassüsler teranelerdir....

İşte bir dindar musikinin davetile tanrısının önünde eğiliyor. İşte bir asker musikinin teşciile metin, pervasız adımlar atıyor. İşte bir ana yavrusunun feryadiyle şefkatinin derin menbainı buluyor. İşte bir yavru aczinin isyanını anasının lâtif ninnileriyle mağlûp ediliyor ve işte musiki bu kadar müessir bir vasıta bu derecede mübrem bir ihtiyaç halinde ruhlara hâkim yaşıyor.

Düşünelim. Kadın, ve erkek hepimiz günlük mesaimizden sıyrılıp toplu bir aile muhitinin mesut havasını tenefüse can atıyoruz. Bu tatlı saatlerimizi

Sağlam vücutta sağlam kafa .

yine musikinin ruhumuzu dolduran büyük varlığı ile ge cirmek istiyoruz.

Vaka bugün bir o umuzun evlerinde mevcut radyolar bize bu arzuyu bol bol tatmine  madedirler. Fakat insaf edelim. Radyolar da hayatlarını birer insan kudretinden almış vasıtalar değil midirler? Sanatlara, eserlere muhtaç bu medeniyet harikalarından ruhi gıdalarımızı alırken hiç şüphesiz evvel  kendi ahengimize kulak açar kendi sesimizi getiren yolu bulur ve orada tevakkuf etmek isteriz. Fakat sizlere sorarım. Bu tabii meylimizle bulduğumuz istasyonlardan dinliyece imiz musiki parçaları hangimize umdu umuz, beklediğimiz inşirahı verir?..

Yalnız ve hicran terennüm eden, sade ümitsizlik telkin eden bu uyuturucu, gevşetici na meler şüphesiz ki bizleri tatmin etmez. Hi birimizi ertesi günün mücadelelerine daha metin ve iradeli olarak atılmıya hazırlıyamaz.. Bunun için en hisli ve i li olanlarımız da radyolarda Avrupa merkezlerini açar o azametten o neşeden ve sehavetten k m alma a çalışır....

Evet! yüksek inkılâbımızın yaratıcı kudreti memleketimizin her tarafında kendini göstermiş en ince sanat şubelerini yeniden canlandırmıştır. Bu meydana musikimizde ihmal edilmemiş o ihtiyaçta cevapsız bırakılmamıştır. Okullarımızda tatbik edilen yeni programlar, Halkevlerinde açılan geniş sahalar bu vadide atılan kuvvetli adımlardır.

 u kadar var ki bu adımların sürat ve intizamını temine adedleri çok az olan m tehasssılarımızın himmetleri kâfi gelememektedir. Onun için muskimiz bugünün mesut ruhunu terennüme muvaffak olmıyan bir zaaf içinde sürükleniyor Hal böyle iken bizde musiki yoktur. Garp musikisini kendimize mal edelim diyenlerle de beraber değilim. Alaturka musiki tarihini iyi bilen m nevverlerimizi d nlemeyecek olursak biz de güzel ve esaslı bir musikinin mevcut olduğunu kolayca anlarız, ve bu musikinin çok orijinal olduğunu iddia edenlere inanıp hak veririz. Mevki-lerimiz, musiki esaslarının Türkler tarafından vazedildi ini ve Avrupalıların bu esaslardan da istifade ederek garp musikisini bugünkü mertebeye eri tirdiklerini s yliyorlar ki bu bir hakikattir. Alafranga eserlerin birçoklarında alaturka na melerin fazlaca mevcut olduğunu isimleriyle tasrih etmek de kabildir. Bir zamanlar üzerlerinde epeyce meşgul olduğum, Mozarların eserlerinde bu melodiyi pek yakından hissetmiş ve belki de onları alaturkaya bu kadar benzer oldukları için sevmişimdir.

Demek oluyor ki biz; isl fımızı devrettikleri güzel ve esaslı bir yolu başkalarına bırakarak istikametimizi de i tirmiş izimizi kaybetmiş, lisanımızı, şivemizi bozmuşuzdur. Bugün dinledi imiz k rler, nakışlar, besteler, şarkılar natta gazeller [bazı eserler istisna edilmek şartile] Türkün saf ruhundan co an öz ve bakir na melerden mürekkep değillerdir. Arapların, Acemlerin,

Gen li inde dik duranın ihtiyarlıkta beli bükülmez.

Tatarların, hisleriyle karışık bu melez mahsuller tabiatıyla ruhlarımızı okşıyamıyor, müzik ihtiyacımızı tatmin edemiyor...

Biz büyük inkıl bımızı, Türkün ince hislerini gelecek nesillere duyuracak ve daima terennüm edecek modern bir musiki yaratmak ihtiyacında ve mecburiyetindeyiz. Kurtuluş savaşını nasıl milletçe kazanmışsak, millî musikimizin yaratılması için de herbirimize d  en vazifeyi aynı imanla ifadan  ek nmemeliyiz. Bilhassa musiki ile i tigal edenlerimizin bu d v da mühim rolleri, mesuliyetleri vardır.

Halkevlerimizi en sıcak bir yuva bilip orada karde  e toplanmak, i ti areler yapmak, eserler intihap etmek, halk şarkılarına, melodilerine kıymet ve ehemmiyet vermek, millî musikimiz üzerinde işlemek ve nihayet azim ve iradeden disiplinden ayrılmıyarak çalışmakla bir yurt vazifesi yapmış olacağız. Bu suretle olgun ve kaynaşık beraberlik vücude getirildikten sonra verilecek konserlerle halka millî musiki zevkini

duyurmak, içirmek kabil olabilir. Samsunda musikiye   ına ve hevesk r birçok Bayanlar, Baylar olduğu halde henüz bir araya gelip ortaya bir eser koymamaları, birlikte çalışmamaları daima tenkit edilecek, bir hal af edilmez bir hatadır. Musiki fert için değil cemiyet içindir. Herbirimizin cemiyete karşı fedak rlık yapmamız ve cemiyetin, inkıl bın istediğini ona vermemiz de bir borçtur.

Sözlerimi bitirmeden şunu da il ve edeyim. Dört seneye yakın oluyor ki Samsundayım. Dostlarımızın vukubulan arzu ve talepleri üzerine birkaç yavruya hususî şekilde d rs verdim.

Aalafranga Piyano dersi alan bu yavruların az zaman içinde gösterdikleri muvaffakiyeti Türkün musiki bahsinde de yüksek istidat ve kabiliyetine en canlı bir misal olarak kaydedebilirim. Daha böyle nice vatan evl tları var ki bunlar yeni yolumuzu ışıklayan birer nurdurlar. Bunlar millî musikimizin ilerde en yüksek mevkii alacağını m jdeliyen,  mitlendiren birer teminatdır.

 z  sözü doğru ol.

Aşk Dilinden :

19 MAYIS'A DUYGUM

N. Dağıstanlı

Aslanlar aslanı mert yiğit kişi,
Cihana gelmemiş asla bir eşi
Gökler de görmemiş böyle güneşi
Parladı yurduma çıktı önderim .

**

19 Mayıs'a ilk adım attı,
Umutsuz hastaya can hayat, kattı.
Anadolumuzda kıvanç yarattı
Türklüğün elinden sıktı önderim .

**

Fırtına yel gibi cepheye koştu ,
Akdenizi amaç gösterdi coştı,
Bu yaman savaşa felekte şaştı
Bayrağı İzmir'e çaktı önderim .

**

Biz âbı hayatı kaynaktan içtik,
Pek kısa çağlarda çok engel geçtik,
Yüceldik yükseğe uçtukça uçtuk
Onurlu kol kanat taktı önderim .

**

Samsunlu kutlular uğurlu izin,
Esenlik kaplasın değerli özün,
Acunda solmasın ay güneş yüzün
Işığı duyguma aktı önderim .

**

Göz kırpmam uğrunda olsa da ölüm,
Yurtsever aşkından dönen değilim
ATATÜRK sevginle ateştir gönlüm
Bu ateş hızımı yaktı önderim .

Güzelliğin temeli sağlıktır .

Tütün ve Zararları

LEBİP KONUKSEVER

Tütün kemik hücrelerinin neşvünemasına tesiri :

Alkol nasıl kemiklerin büyümesine mâni olup insanın bodur kalmasına sebep oluyorsa tütün de iskeletin büyümesinde aynı fena tesiri yapar. Tütünde uyuşturucu maddeler vardır. Tütün içen kimselerde kan bu meddeyi bütün kemik hücrelerine götürür. Hücreler faaliyetten kesilir ; neticede iskeletin neşvüneması da yavaşlar. Aynı zamanda kafatası da lüzumu derecede büyümez. Kafatası içinde beyin bulunduğu beyin de kafatasının hacmine göre küçük kalır. Bu sebeptendir ki afyon ve tütün gibi uyuşturucu maddeler kullananlar sersem, akılsız, budala olurlar. Bu hal yalnız kendilerini harap etmekle kalmaz. Bunlardan doğan çocuklar da aynen kendilerine benzerler. Demek ki böyle insanlar hem kendilerini, hem de kendinden sonra gelecekleri zehirlemiş olurlar.

Tütün, sinirler cümlesi üzerine tesir eden bir zehirdir. Tütün içmekle zehirlenen sinirler cümlesi et nesiçlerini

kontrol edemez. Kontrolsuz kalan et nesiçleri ise vazifelerini tamamiyle göremeyecekleri için hazım, emilme, deveran, teneffüs ve böbrekler tamamen iş göremezler. Etler mukavemetsiz ve zayıf düşerler. Tütün kullananlar da tam sıhhat ve uzun ömür aramak boştur. Bu hususta bütün doktorlar aynı fikirdeledir. Tütün düşünceleri zayıf düşürdüğü, inanı iradesiz bıraktığı bir hakikattir.

Sinirler cümlesini zayıf düşüren bu zehir bu cümlelerin emrile hareket eden et dokullarını da zayıf düşüreceği cihetle bütün hayat vazifeleri lâıkiyle görülemez ve günden güne sıhhatin kaybedilmesi, neticede birçok fenalıklara yol açacağı cihetle kat'iyyen tütün kullanılmaması sağlığını düşünen herkes için bir vazifedir.

Tütünün kalp üzerine tesiri :

Tütünün terkibindeki Nikotin de kalbin kontroluna hizmet eden sinirlerin felcine sebep olur. Bunun neticesi olarak kalbin hareketleri intizamını kaybeder. Kalp hızlı çarpmaya başlar. Ağız

Her yaşta hareket .

açarak solunmalar, baş dönmeleri gelir ve beniz sararır. Eğer tütün içmeğe çok erken başlanırsa tütün neşvünemayı da durdurur. Vücutta birçok gayri tabiiplikler, beyin zayıflıklarına da sebep olur.

Dr. Francis Borvling'in özel tecrübelerine göre bir fabrikada çalışan ellibin ameleden gözleri zayıf olanların hep tütün içenler arasında olduğu görülmüştür. Aynı fabrikada çalışan aynı miktardaki tütün içmeyen kadınların gözleri diğerleri gibi olmadığı, bunların görmelerinin daha kuvvetli olduğu görülmüştür. Bu hâdise tütünün görme üzerine tesiri olduğunu meydana çıkarmıştır.

Tütünün ses üzerine de tesiri vardır : Tütün sesin kabalaşıp kalınlaşmasına sebep olur. Çünkü tütün kullanıldıkça ses telleri tahriş olunur, iltihaplanır, bir zaman sonra muhat zarı sertleşir ve kalınlaşarak sesin bozulmasına zayıf düşmesine sebep olur.

Sinir merkezleri üzerine tütünün tesiri büyüktür :

Tütün cigara şeklinde, çiğneme suretiyle veya enfiye halinde buruna çek-

mek şeklinde kullanılmaktadır. Tütün terkindeki bulunan (ve kâşifinin ismini taşıyan) Nikotin uyuşturucu bir zehirdir. Bilhassa genç kimseler için zararı daha çoktur. Büyüme devresinde vücutta zarar verici maddelerden son derece sakınmak lâzımdır. Tütün içen kimselerde bir zaman sonra sivirler cümlesinde birçok ârizalar meydana gelir. Kalp çarpıntıları, hazım güçlükleri başlar, boğaz ve nefes yolları tahriş olunur. Daha sonraları baş dönmeleri, unutkanlıklar, birşeyi birdenbire hatırlamayıp gibi ârizâ haller görülür. Baş ağrıları ve bulantılar baş gösterir.

Beynin hücreleri tütün tesirile zehirlenir. İrade zayıf düşer. Hatırat muhtel olur. Genç asabî hücrelerin büyümesi gecikir.

Tütünü cigara olarak içenlerde bilhassa genç kimseler de tütün adalı neşicileri harap eder ve ruhî kabiliyetleri mahveder. Et titremeleri, iştah ızlıklar ve umumî zafiyet görülür.

Gençlere şöyle diyeceğim : eğer hayatınızı sağlıklı geçirmek, vücudunuzun kuvvetini muhafaza etmek isterseniz kat'iyyen tütün içmeyiniz.

Gövde kafayı yaşatır, kafa gövdeyi işletir.

ŞARK ÇİBANI

Dr. RİFAT GÜNGÖR

Birçok isimlerle vadedilen bu hastalık Mısır, Hindistan, Kıbrız, Yemen, gibi memleketlerle Türkiye hudutları dahilinde de Urfa, Antep, Diyarbakır, Kayseri, Niğde, Keskin, Çorum, Nevşehir, Elazığ, Mardin, Siverek, Erzin-can, Kemah, Van'da kesretle tesadüf edilir, iyi olma müddeti esas itibarıyla bir sene kabul edilirse de yedi sekiz sene devam edenleri de vardır.

Vasitai sirayet ekseriyetle Filebotomus Papatasız ile olduğu gibi adi sinek sivrisinek vesair haşeratin ısırmasıyla husule gelirse de muhitin tesiri çok mühimdir. Hastalık aşılandığı mahalde kaşıntı ile müterafik kırmızı bir sivilce ile başlar ve zamanla büyüyerek cildin altında nohut büyüklüğünü alır. Sonra açık kırmızı şarabı renkte irtişah ve müteaddit küçük üzeymavi sivilcelerle onbeş yirmi günde hem büyür ve hem de beşerenin altında içi cerahatla dolu derin noktalar پیدا olur. Bu suretle takarruh ederek beşere ve yaranın ifrazatından teşekkül etmiş, altındaki yara ya gayet yapışık esmer sarımtırak bir

kabuk husule gelir. Mamafih hervakit yaranın üstündeki kabuğun teşekkülü aynı suretle vukua gelmez ve bu zaman teşhis te güçleşir. Umumiyyet üzere yaranın şekli müdevver, beyzi olur. Bazı hastalarda yara diğer mikropların tesirile üzerindeki kabuğun rengi sarımtırak olduğu gibi gayet kolaylıkla kaldırmak kabil olur. Yaranın içinden vasıfdar luzuci kiyh çıkar. Yaranın üzerindeki kabuk kaldırıldığı vakit kabuğun altında beyaz istitalelere tesadüf edilir ki teşhis için çok kıymettardır.

Kabuğu kaldırılmış yaranın içi girintili çıkıntılı cıdarı zımba ile kesilmiş gibi delik deşiktir. Mutat olan eşkâlin-den başka cilt veremi, frenginin birinci devir yarasiyle üçüncü devir zamkları-na benziyen nevileri de vardır.

Yaranın kapanmağa başlaması ekseriyetle altı ay sonra başlar. Dikkat edilmediği ve lüzumsuz ilâçlarla tahriş edildiği vakit da lenfanjit yılançık vesaireye sebebiyet verir. Yara bir adet olduğu gibi kaşıntı sebeble mücavirlere aşılansarak teaddüt ettiği kesretle görülür.

Her yaşta spor yapanın başı vücuduna yük olmaz .

Hastalığa tutulan birdaha yara çıkarmaz. Bunun için bazı yerler de yüzde çıkmaması için bilhassa başkasının yarısından alınan cerahatı vücudunun görülmeyecek yerine aşılarak yaranın orada çıkmasını temin ile muafiyet elde ederler. Fakat bu usulün mahsurları da vardır. Zira yarısından cerahat alınan kimsenin tamamen Frengi Verem gibi sari hastalığı olmadığını kat'i surette tayin etmek icabeder. Bu hastalığı husule getiren Layışmanyaya Turopikadır ki 2 - 4 mikron tulinde yarım mikron arzında armut şeklinde veyahut müdevver gayet ince zarfı ve içinde Santrozom, Karyozom tesmiye edilen nüveleri ihtiva eden protopilazması vardır.

Teşhis her ne kadar manzarasıyla ve hastanın vereceği ifade ile koymak mümkün olursa da ekseriyetle mikroskopla muayene edilerek teşhisi katileştirmek mecburiyeti hasil olur. Bunun için yaranın kenarlarından alınacak cerahatı müteaddit usullerden birisiyle boyayıp mikroskop altında arıyarak âmilî marazı görmek mümkün olur.

Tefrih müddeti - hastalığın meydana gelmesi - 10 günden altı aya kadarsa da ekseriyetle iki aıl kabul edilir.

Yara kapandıktan bir müddet sonra nedbe üzerinde Lüpüs - Cilt veremi - bazı vak'alar da husule geldiği görülür. Bazı Cilt hastalıklarıyla bilhassa Cilt veremi. Frenginin birinci ve üçüncü devir yaraları yumuşak yara Kanser, Ekzema, Fûrokl, İsporotrikoz, Bılastomikoz, gibi Mikozik hastalıklardan mutlak surette ayırmak elzemdir.

Tedavisi : şimdiye kadar hastalığın bir senede geçtiği düşünülerek tedavi ettirilmeyip zamanı beklenirdi. Fakat şimdi birçok usullerle hem erken tedavi etmek ve hem de hastalığın ihtilât yapıp yaranın büyümemesi, büyük ve gayrimuntazam nedbeler husule getirip vücudun ve bilhassa yüzde sui eşkâle meydan vermemek için hemen tedaviye başlattırmak icabeder.

Tedavi usulleri meyanında Antimüvan mürekkebatından yapılmış şırıngalar varsa da bunlardan okadar parlak neticeler alınamıyor. Buna mukabil bazı hastanelerin uzun zaman tecrübe edip elde ettikleri formüllerle yapılmış merhemler bir iki ayda güzel nedbeler husule getirip iyi ettiklerini bizzat gördüm.

Bunlardan başka da Kırıyokoter ile yaraya haftada bir veyahut onbeş günde bir dokunarak veyahut Diyaterminin Elektrokoagülasyonu yapılacak tedavi ile az zamanda yarayı iyi etmek mümkün ve kabil olur.

Hastalıktan tehaffuz için mümkün olduğu kadar haşeratın sokmamaları için cibinlikte yatmak, vücudun açık nahiyyelerinde husule gelecek yara ve bereleri kollodyon ile örtmek, haşeratın enbubi hazmiyelerinde bu hastalığın âmili olan Layışmanyaların neşvünema bulduklarını nazariitibare alarak cilt üzerinde bunların ezilmesine dikkat ve itina etmek ve yaralıların da yaralarını sarmaları icabeder.

Temiz yürek, doğru söz, güzel vücut.

Sanat ve Sanatkâr

N. DİNİZ

Sanat, ihtiyaçlardan doğan mefhumun ruha hoş gidecek bir güzelliğin ifadesidir. Bu tarif belki tam sayılamaz, fakat sanatın tarifini eksiksiz olarak bir cümle içine sığdırmağa da imkân yoktur. Esasen sanatın tarifi mensup bulunulan ekollere göre değişir. Sanat güzelle eştir. Nitekim sanatkâr güzel şeyler yaratıcısıdır.

Burada « güzel » i iyi veya faydalı anlamına almıyalım. Güzel ile iyi veya faydalı arasında büyük farklar vardır. Meselâ bir soba, bir maşa faydalıdır. Keza cemiyetin kanunlarına uyulursa iyi olur. Fakat bunların mutlaka güzel oldukları iddia edilemez. Bir sanat eserini takdir etmek için sanattan anlamak icabeder. Bir şeyi güzel bulmakla da sanatı anladığımız sonucuna varamayız. Sanatı anlamak, hoşunuza gidenin ruhuna nüfuz edebilmek, ondaki güzelliğin ifadesini daha doğrusu güzelin niçin güzel olduğunu kavramak lâzımdır.

Bir eser güzel olması için işlenmeğe muhtaçtır. Hakikatte işlenmiyen hiçbir

şey güzel değildir. Biliyoruz ki altın kıymetli bir madendir. Onu demirden güzel buluruz. Fakat altın işlenince güzel olur.

Sanat ihtiyaçlardan doğar ? derken gündelik ihtiyaçlarımızdan başlayarak düşünelim. İnsanlar kendileri için elbise, ayakkabı vesair şeyleri hep birer ihtiyaç için yapmışlardır. İlk yapılan sefineler hiç te güzel değildi. Fakat bugünkü terans Atlantikleri ozamanki kaba sallarla mukayese edersek güzelliklerini takdir etmemek elden gelmez.

Elhasıl bütün başarılar birer ihtiyaçtan doğmuş ve tedrici bir tekâmülle istihaleye uğrıyarak hakikî sanatı meydana getirmiştir. O halde sanat cemiyet için, cemiyet içinden doğmuş ve birçok değişmelerden sonra da güzeli doğurmuştur. Sanat telekkisi şimdiye kadar birçok münakaşalar geçirmiş ve hatta onu tamamen faydasız bulanlar da olmuştur. (Oscar Wilde) gibi .

Sanatkâr güzel şeyler yaratıcısıdır, diyoruz. O halde en büyük sanatkâr

Yürü, koş, atla, güreş, pinekleme !

kindir? bu suale bilâtereddüt cevap verebiliriz. Tabiat..

Tabiat, herşeyi yani varlığı yaratmıştır. Bu varlığa bütün sanatkârlar da dahildir. Demek oluyor ki tabiat sanatkârların da yaratıcısıdır.

Ressam, Heykeltraş, Şair elhasıl bütün sanatkârlar tabiatın yarattıklarını tecessüm ettirir, onlar için düşünür, ve onlar için yaratırlar.

Realistler bunun için sanatı tabiatın bir taklidi addederler. Fakat sanat hiç bir zaman da tam olarak realist olma-

mıştır. Çünkü sanatkâr tabiatle temas ederken yaratacağı esere kendi hakikî dehasının şuurunun da karıştırır. Bu sebeple sanatkâr daima üzüntülü ve kararsızdır. Sanatkâr için kanaat de bir kusurdur. O, bulduğu şeyler'e iktifa etmiyerek daima arar ve yeni buluşlarla eskileri arasında mukayese yaparak daima ileri adımlar atar.

Son söz olarak diyeceğim ki « Sanatkâr ancak muhitinden aldığı intibalardan bir aynası, bir mihrakı mesabesindedir. »

Halkevleri Dergileri

Halkevinin adı :	Derginin adı :	Kaç günde bir çıktığı :
Ankara	Ülkü	Aylık
Afyon	Taşpınar	"
Adana	Görüşler	"
Antalya	Türk Akdeniz	İki aylık
Artvin	Çoruh	"
Bafra	Altın Yaprak	Aylık
Bahkesir	Kaynak	"
Bursa	Uludağ	Üç ayda bir
Burdur	Ülker	Aylık
Denizli	İnanç	"
Diyarbakır	Karacadağ	"
Elazığ	Altan	"
Eminönü	Yeni Türk	"
Eminönü	Halk Bilgisi Haberleri	"
İsparta	Un	"
Mersin	İçel	"
İzmir	Fikirler	On beş günde bir
Kars	Doğuş	Aylık
Kayseri	Erciyes	"
Konya	Konya	"
Manisa	Gediz	"
Merzifon	Taşan	"
Milâs	Yeni Milâs	"
Muğla	Muğla	"
Niğde	Akpınar	"
Niksar	Ülker	"
Ortayayla	Sivas	İki ayda bir
Trabzon	İnan	Aylık
Samsun	19 Mayıs	"
Sinop	Dranaz	"
Yozgat	Bozok	"

Sahibi ve Yayın Direktörü : Mümtaz Arkayın
Basıldığı yer : Güneş Basımevi — Samsun

Şen ol çevik ol.

